"Maria tax-Xolta"

IX

Published in "Il-Mument"
29/7/1979.

"Maria Carcarolla"

Originale scritto

[illegible]

in 26/4/60

Il Foca' in 28/4/60

REDIFFUSION (MALTA) LTD.

P. O. BOX 82

REDIFFUSION HOUSE
ST. LUKE'S ROAD
GWARDAMANĠA

30. 1. 61.

Dear Sir / ~~Madam~~,

Voucher No. 1/400 of 25. 1. 61. Value £ 1 : - : 5

Please note that payment of £ 1. -. -. is due to you, and may be collected on any working day during office hours at our Accounts Office, at the above address. This amount is due to you in respect of Gobra Letterarja 52.

It would be extremely helpful if you would kindly collect the above payment within 30 days from the above date.

Please produce the enclosed voucher when claiming payment.

Yours faithfully,
REDIFFUSION (MALTA) LTD.,

[signature]

Administration Manager,
Programme Department

C. Attard Esq
Encl. 22, Prince Albert Str,
Sliema.

REDIFFUSION

(A SUBSIDIARY COMPANY OF BROADCAST RELAY SERVICE (OVERSEAS) LIMITED)

CABLES: REDIFFUSION-MALTA
TELEPHONES: CENTRAL 5051 (10 LINES)

P. O. BOX 82

REDIFFUSION (MALTA) LTD
GWARDAMANĠA
MALTA G.C.

OUR REF. HB/JG/47/A.2.
YOUR REF.

10th May, 1960.

MARI TAX-XOTTA -- IL-FJURI

Dear Sir,

This is to inform you that your has reached our office and is being dealt with.

Before this can be considered you are requested to fill in and return to us the enclosed indemnity form.

Yours faithfully,
REDIFFUSION (MALTA) LTD.

Literary Editor,
Programme Department.

C. Attard, Esq.,
22, Prince Albert Street,
Sliema.

REDIFFUSION (MALTA) LTD.

Rediffusion House,
St. Luke's Road,
Guardamangia.

9. 1. 61.

Dear Sir

We have pleasure in advising you that your work entitled ..Marija tax-Xotta...... has been selected for inclusion in programme No. ..51.. of our Literary series, Gabra Letterarja.

This will be recorded in our studios at 5.00p.m. on Friday 13th January and we would like you to attend at this time.

The fee payable for this contribution will be according to our current tariff, which may be viewed at this office.

The programme is scheduled to be broadcast on the ...18th January, 1961........ at 9.45 p.m.

Would you kindly advise us immediately or phone Prof. G. Aquilina, if you are unable to attend. Please do not take your script away, but leave it with the undersigned.

Yours faithfully,

G Aquilina

Professor G. Aquilina,
Programme Department.

C. Attard, Esq.,
22, Prince Albert Stre.,
Sliema.

" MARIA TAX-XOTTA "

Novella

Ta'

CHARLES ATTARD.

Kien l-eqqel tas-sajf u jien, bhal hafna haddiema ohra, messni x'erbat-ijiem btala. Niftakar, kien sebah il-jum tat-Tlieta u kif ftaht ghajnejja, bdejt nahseb kif se nqatta' dak il-jum. "Immur dawra l-barra," ghedt bejni u bejn ruhi. Hadt ftit kafe' ghamilt kolazzjon f'karta u rhejtilha lejn in-Naxxar. Domt sejjer madwar tliet kwarti u ghalhekk, kif wasalt hdejn il-knisja, fittixt fejn niehu kafe'. Mal-genb tal-Knisja, kien hemm hanut tat-titotla u minnufieh sibt ruhi fuq banketta fil-hanut, biswit erba' naxxarin. Kont ghadni kemm ghamilt il-kikkra tal-kafe' ma' halqi, x'hin minn barra dahal jigri tfajjel, ighajjat: "Wasal, wasal il-funeral." Nghid issew, anqas kont intbaht mita dhalt fil-hanut, li mal-bieb kien hemm faxxa sewda.

"Miet xi hadd?" - Staqsejt kurjus lil dak li kien hemm biswiti.

"Mietet it-tifla ta' Bertu, jghidulu x-Xotta." - Wigibni n-naxxari. "Tifla ta' ghoxrin sena - kompla jghidli b'lehen miksur - Tigik hasra taraha; kienet xbejba qisha kolonna, imbaghad, f'salt wiehed, donnha hatfitha l-belliha ghaliex minn jum ghall-iehor, baq-ghet sejra l-ura sakemm intemmet hesrem.

"Tiehu kafe' mieghi, habib?" Staqsejtu biex bhallikieku nhajru jkompli jitkellem. Ma nafx ghaliex, kont tant mixtieq li mmur naghmel dawra qalb l-ghelieqi u issa li sibt ruhi qalbhom, ma kellix hajra li nohrog minn dak il-hanut; riglejja hassejthom donnhom imreghda u ghalhekk xtaqt li nibqa' hemm sakemm nistrieh ftit.

"Newwilli daqxejn kafe, Zepp."

"Dal-waqt mieghek, Karm." wiegbu ta' wara l-bank.

"Id-dinja kollha ghawg, habib - issokkta jghidli Karmnu - Kienet familja ma jonqosha xejn, imbaghad, f'salt wiehed, ix-xitan dahhal denbu u qered l-hena ta' bejniethom."

Karmnu kien jidher li jhobb ilablab ghaliex ilsienu ma riedx jieqaf. Nghid issew, ma kienx qed idejjaqni ghaliex grajjiet ta' l-irhula huma ghal qalbi hafna.

"Habib, -kompla Karmnu waqt li beda jixrob il-kafe' - x'imdaq-qiet id-dinja, donnha aktar mimlija bit-tigri milli mill-bnedmin. Maria, kienet xempju tat-tfajliet ta' dar-rahal; qatt ma kont taraha tiggerra ghajr hi u ghaddejja ghal knisja, mill-bqija, jew fil-ghalqa, tghin lil missiera jew id-dar m'ommha, taghmel xi punt hjata. Il-hbieb ma kenitx taf x'inhuma. Maria kienet tfajla misthija u hiemda u ghalhekk min ma kienx jafha sewwa, kien jahsibha mqita u kburija."

Sa dat-tant, il-funeral kien wasal quddiem il-hanut. Jiena u Karmnu qomna mnejn konna u xrifna fil-bieh biex naraw il-funeral. Quddiem nett, kien hemm il-Kappillan u zewg abbatini, imbaghad, ~~xxx~~ warajh, erba' rgiel b'tebut fuq spallithom u warajhom, Bertu u Katarin, missier u omm ix-xbejba; ftit passi boghod minnhom, xi qraba, girien u hbieb tal-familja. Kienet dehera ta' qsim il-qalb.

'Imsejkna missier u omm" - tenna mnikket Karmnu. - Eh!..Ma kenitx imhabba ta' Maria.

"Imhabba, ghedt?" Staqsejtu kolna kurjus.

"Iva. Maria kienet habbet zaghzugh mill-Belt li kien tefa' ghajnejh fuqha meta kien mar-rigment tieghu f'dar-rahal."

"Jaqaw, kien xi suldat?" Irgajt staqsejtu aktar kurjus.

"Le. Kien fizzjal fl-artillerija."

U hawn, rgajna dhalna noqghodu bilqieghda.

" Ir-rigment tieghu - kompla Karmnu - kien telgha n-Naxxar ghal xi manuvri u sakemm damu hawn, kien tefgha ghajnejh fuq Maria, ~~xxxxxxxxx~~ ta' Bertu. Jghidu li z-zaghzugh weghdha z-zwieg. Maria, tifla sajma, emmnet dak li qalilha u nista' nghidlek li ntilfet warajh. Missierha kien qalla biex ma torbotx qalba mieghu ghaliex wisq rari li tifel ta' sinjur mill-Belt jiehu tifla fqira kampanjola."

"Imbaghad?"

"Gara dak li jigri s-soltu. Maria jggennet wara dak iz-zaghzugh u missiera, kontra qalbu kellu jhalliha tmur tkellmu. Kienu damu bicca sew jiltaqghu ta' kuljum. Wara zmien, ir-rigment nizel lejn Sant Elmo u z-zewg zaghzagh, allura, kellhom jinfirdu. Gino, ghaliex hekk kien jismu dak iz-zaghzugh, beda jikteb l-ittri lil Maria. Ghal bidu, din, bdiet tirxevi minn ghandu ta' sikwiet, imbaghad, dawn, bdew jitbeghdu sakemm fl-ahhar, waqfu ghal kollox."

"Boghod mill-ghajn, boghod mill-qalb" tennejt jien minn taht l-ilsien.

"Gino ma kienx ihobbha. F'mohhu kellu li sakemm idum in-Naxxar, ikollu ma' min ighaddi z-zmien. Gahll-ewwel, Maria, ma rieditx turi lil missiera li Gino m'ghadux jiktbilha, imma billi din bdiet tmur tinghalaq f'kamritha u bdiet ukoll tnaqqas mill-ikel, ommha, Katarin, kellha turih b'kollox. Bertu mhux bniedem li ticcajta mieghu. Dak inhar stess, nizel il-Belt, ifittex lil Gino. Kien minn Alla li ma sabux ghaliex ma nafx x'kien jigri. Bertu baqa' sejjer dritt Sant Elmo u wara ftit li wasal, sab ruhu quddiem il-Kurunell tar-rigment. Bertu staqsieh ghal Gino, imma dan, minfl wiegbu, tbissem kemm, kemm, u b'wicc ta' wiehed mqarras, qallu li Gino kien tkecca mis-servizz fuq xi nuqqas jew ksur ta' xi regolamenti. Meta Bertu staqsieh fejn jista' jsibu, l-Kurunell Wiegbu li dan kien telaq lejn l-Awstralja."

"Miskina , Maria." Tennejt b'qalbi maghfusa.

"Bertu rega' l-ura lejn in-Naxxar qisu wiehed mitluf. Kien jaf li din l-ahbar ghal Maria kienet iebsa, imma b'dan kollu, kien wahhal f'rasu li juriha l-verita' halli taqta' jiesha minnu darba ghal dejjem. Mhux hekk kien, ghaliex minflok li nsietu aktar bdi tewden bieh. Wara ftit zmien, Maria ntefghet fis-sodda u ma qamitx izjed."

Hadna kafe' iehor u b'qalbi sewda ghal dak li kont smajt, rhejtilha mill-gdid lejn il-Belt. Il-Grajja ta' Maria tax-Xotta impressjonatni mhux ftit. Fil-karrozza, bdejt newden wahdi fuq l-ghemil ikreh ta' xi zaghzagh li ghandna jigru ma' riglejna. Ra il-kxjenza kiefra, il-qlub iebsa u n-nuqqas ta' karattru li ghandh iz-zaghzagh tal-lum. Dak iz-za hzugh - bdejt nghid f'qalbi - li jgennen tifla warajh, imbaghad, jabbandunaha, sgur li ma jarax wicc Alla.

B'buli ta' kelb, wasalt id-dar u minnufieh intfajt fis-sodda, naqra rumanx li kont bdejt xi jumejn qabel. Ghalxejn, mohhi ma setax jikkoncentra, il-grajja li qalli Karmnu n-Naxxari f'dik il-ghodwa, baqghet iddur ma' widnejja. "Id-dinja, hija aktar mimli bit-tigri milli mill-bnedmin" Qalli Karmnu waqt li kien qed ighid dik il-grajja. B'ghajnejja cassi lejn is-saqaf, qaghdt nahseb kemm kellu ragun Karmnu, imbaghad, rhejt il-ktieb minn idi u ntli f'nasgha helwa.

Maria tas-Xitta.

Kien l-eqqel tas-sajf, u jien bħal kafna kuddiema ċitta, mexxini xi ċelebrat-jien ħlala. Niftakar kien rebaħ il-jum tal-Ħelsien u ~~tal~~ bil-flaut għajnejja bdejt naħseb bil xi ngħallegħha dak il-jum. "~~Kulħadd~~ Lumani dawra l-barra" għedt bejni u bejn nofsi. Ħadt ftit kafè, għamilt kitlazzjoni f'kafè u nkejjiltha lejn il-Waxxa. Imbagħad żejjen madwar ħiet kwarti u għalkhekk bil wasalt bdejt il-knisja jitħabat jiġi nieżlu kafè. Mal-qiegħ tal-knisja kien hemm kamt tat-titella u nimmaġinajt xibt nofsi fuq bankella biswit ix-Waxxarin. Kont għadni hemm għamilt it-tazza tal-kafè ma ħalqi, xħin nisma' barra dak il-ġieri tfajjel, jgħajjat... "Wasal, wasal il-ġunxal." Ngħid issa, anqas kont intlaqat, waqt li kont dieħel jittant, li smajt ħiet kien hemm imdendla jaxxa żewġa.

"Ħiet xi kadd?" staqsejt ħuġjas lil dak li kien hemm biswit.

"Ħiet it-tifla ta' Berbu tax-Xitta" wieġibni ix-Waxxar. "Tifla ta' għoxrin sena, jaħasra iqqieblek ħasra taraha, kienet sbejħa, xagħha kollu ħorsina, imbagħad f'salt wieħed, daqsxejn kattiftha l-belleħa għaliex nnien jien għall-ichin bagħlet dejjem sejjer l-ura, saħansitra intemmet hemm.

"Staqsejt kafè bnejtni, ħabib?" Staqsejt biex dawwi nħajru jkompli jkellimni. Ma nafx għaliex kont tant nixtieq li nmur naqbad dawra ~~ff~~ ~~maltwar~~ qalb l-egħżież u ara li sibtu nofsi qabl-hom, ma kellix ħajra li nitħarrġ minn dak il-kamt. Riġlejja

l-itbiċ bdew jitbegħedu. Sakemm wasal
għal-kalles."
"Bogħod minn għajn, bogħod minn
qalb" għedtlu wasal li ngħajna dhalna
fil-kamra.
"Le, le... Ġino ma kienx ikellimha...
f'rasu kellu ta' ictu, imma billi
in-nies ma tgħin ma bagħtax kawn, allura
fakkithom għall-ewwel, Marija, ma riditx
tieħu l-Amerika li Ġino mi għadux
jiktbilha, imma billi din tħobb tingħalaq
f'kamritha, u bdiet tiġġieled miegħek,
[illegible] Bertu sellibali u ried jaf x'għara.
Marija ma setgħetx taħbi iżjed, kellha
tmiss qalba, tirriħ b'kollox. Bertu m'hux
tal-min jissaporti miegħu. Dakinhar sierħ
niżel il-Belt ipprova lil Ġino. Kien
mn'Alla li ma sabux għaliex ma naqfux
x'kien jiġri. Bertu niżel Sant' Elmu
u wara ftit sab min qaddem il-kunsill.
Bertu staqsih għal Ġino, imma dan, tbissemlu
miegħu, dbesem kemm, kemm, u b'wiċċ
imqarras, qallu: "Ġino jinsab il-bogħod
minn hawn!" Ta' ftit kliem, il-kunsill
qallu li żżgħażagħ kien tliera nies. Ġino
għażel sien daqsin x'ordnijiet u li kien
telaq lejn l-Awstralja.
"~~[illegible]~~ Meskina, Marija!" Lumijiet jgħalbi;
"Bertu telgħa lejn in-Nanna, qalbu
sewda aħlu minn qabel. Kien jaf li din
l-aħbar għal bintha kienet ħsara wisq.
Ħuwa wahhal f'rasu li jgħidilha l-verità
halli taqta' qalba minnu darba għal dejjem.
M'hux hekk kien, għaliex ftit wisq
dewmha aħlu ikunu għalieh sakemm
nibagħtud, maqdut u waslet f'qabarha.

Hadna bafe' ilbiz u b'qalbi sewda,
mill gdid ikejletla ghal. Bell-.
Il-grajja la' Maria mfissjenalni m'hawn
flok ... fil-burozza bdejt nendem
il-ghemil ihsih la' kafra zaghzagh.
Rajt il-burjuiza miexja, bi-qalb ilbsa
u n-nuqqas la' hwejjeg la' ghandhom
kafra zaghzagh lill-hom. "Jahiz-
zaghzugh — bdejt nghid f'qalbi — li
iginnen tifla hekk, imbaghad jabbandu-
naha sgur ma jaraw iwic alla.
B'hekk la' kelb, wasalt id-dar u
ntfajt fis-sodda magra numang.
la' hsibt bdejt nifhem jean gabel. Hekk
ma rqadtx jekk mhux ... ~~[illegible]~~
Il-grajja li qalli Karmnu jdich il-
ghodwa dieuet ghada d-dur ma widnijja,
imbaghad mela ghajnejja ghejjem, rkejt
il-ktieb minn idi u ntlieft f'nasha
helwa.

"Id-dinja ~~[illegible]~~ ahlai minn tijja bix-tijri
mill bin-nies." u b'ghajnejja cassi
leju is-saqaf, qaghadt nahseb kemm
hellu naqum Karmnu.